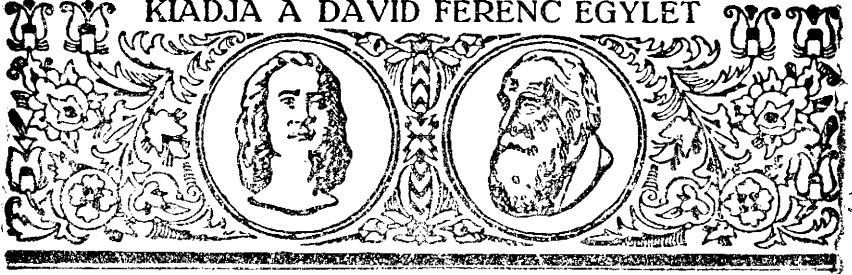

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Egyházépítés.

I.

Krisztus egyházába ne néma köveket;
hanem beszédes lelket építsd bele.“

Egyházépítés címén az Unitárius Közlönyben új rovatot indítunk, melyben egyházunkért élni vágyó unitárius vezetőink, sőt, ha lehet a vezetettek is, elmondják és cselekvő áldozatkész-ségükkel megvalósuláshoz segítsék mindazt, ami egyházunk fejlődését biztosítja. A lap méretéhez képest ki-ki keveset beszéljen és a reánk váró feladatokhoz képest sokat cselekedjék!

Abból indulok ki, hogy emberekből alkotott, vagy alakult közületek, államok, nemzetek, népek, társadalmak, osztályok, felekezetek, társulatok nem állapotokat jelentenek, nem a megkövesült állandóság képviselői, hanem örökös változáson és a jóligazított változásban tökéletesedően, fejlődésen esnek át. A változás a testi és a lelki világ elkerülhetetlen alaptörvénye, s ha annak életed odaáldozásával irányt nem szabsz, hanyatlásba, felbomlásba és a végén enyészetbe vezethet. A jó, a becsületes, a tiszta, az erkölcsös közállapot elkerülhetetlen szüksége a mának, a holnapot néző fennmaradásnak, föltétele és biztosítóka a jobb jövőnek is, de még nem maga a fejlődés, nem maga a tökéletesbülés, mert a száguldva fejlődő világban a csak a múltja szintjén maradó ember a körötte elevenen tornyosuló magasságok alján, végül is szakadékba kerül. Keresztény felekezettársaink pedig valamennyien nagy ügybuzgalommal törnek hatalmi és térszínti magasságok felé. Fejlődés útján kezünkben a jóból jobb lesz, fejlődés nélkül lassan minden jó elsilányul és kiesik kezünkéből, vagy mi is elesünk vele.

Ne várjon senki tőlem, vagy ne akarjon nélkülem itt eget ostromló kérdésekkel foglalkozni. Én az életet egészen alant, mezitláb, kezemben ostorral kezdtem, ezért az életet mindig teljes közelségből láttam s ha valamire vittem, annak köszönhettem, mert mindig magam előtt mentem és egyszerű magamra építettem. Akik velem jönnek, azok velem együtt mindig egyszerű unitárius mivoltunkra fognak építeni.

A mi unitárius jövendőnknek, mint minden fejlődésnek egyszerű kérdései a következők: 1. Számbeli gyarapodásunk: az unitárius tömeg s ha valaha lehet, az unitárius tömegek kérdése, 2. erőnk gyarapodása a) valláserkölcsei és b) jóléti téren, más szóval erkölcsi megerősödésünk a fölemelkedésre és gazdasági megerősödésünk, hogy lábunk alatt mindig legyen, mire állunk, 3. belső életünkben az egyéni különbözőségek felismerése, tiszteletbentartása és a megáldottságok szerint való tovább fejlesztése, 4. éppúgy felismerése, elismerése annak, hogy egyházi életünkre nem egy és nem egyféle földadat, hanem sok és sokféle munka vár és az őrhelyekre mindig a legalkalmasabb és legtehetségesebb embert állítsuk, 5. az őrhelyek rétegzetes különbözőségének el- és felismerése és annak révén tisztelet a rang és fölöttesség iránt, becsülés az alantállók felé, 6. ugyanakkor azonban el- és felismerése a kölcsönösségnek, az egymásra utaltságnak s ezen át 7. támogatása a köznek, támogatása az embertársnak és szeretet, mély szeretet az embertársak és rajtuk keresztül az unitárius közösség iránt. Ezekből fakad: a közkötelesség és a közáldozat nagy kérdése is. 8. Mindeneknek fölötte ki kell építenünk anyaszentegyházunk lelki egységét, mert ez az egység belső erőnk titka és külső erőnk forrása, ezen fordul meg egyfelől a körénk gyülekező egyes unitáriusok lelki és jóléti támogatása, másfelől pedig egyházunk tekintélye. — Hogy az első 7 pont mily erővel és eredménnyel valósítatik meg, ahhoz szükség van egyházunkban két további tényezőre, nevezetesen: 9. szervezőkre és 10. Istenben vetett erős hitre, ami Istenünk teljes közelségére.

Ime a Biblia 10 parancsolatának másaként a mi unitárius életünk és fejlődésünk 10 parancsoló alap föltétele.

Én ezekkel a kérdésekkel rendszeresen és részleteiben főgondnoki székfoglalómban szándékozom foglalkozni. Itt és most, az életnek ünnepélyességektől független parancsa, két kérdésnek a kiragadására készlet.

Első parancsunknak, a mi számbeli gyarapodásunknak, van egy szárnykérdése: a szörványokban élő unitáriusok útján bennünket erő veresztesség kérdése. Itt porlad le testünkről a legtöbb ember. A veresztesség csökkentésére fölhívást intézünk a lelkészek útján az unitárius vallásközösséghez, hogy az anyaklézsiákban élő tehetősebb családok, különösen pedig a gye-

rektelenek, vállalják szórványban élő szülők elemi iskolás gyerkeinek iskoláztatását olyan anyaegyzökségekben, ahol van felekezeti iskolánk. Az átvállaló szülők aránylag keveset áldoznak az ágyacskára és a betevő falat nyújtásával és mégis mérhetetlen nagy jelentőségű és Istennek nagyon tetsző cselekedetet végez unitárius és talán nemzeti sorsközösségünk érdekében is.

A második időszerű pont érinti az egyházépítő munkaterv harmadik és negyedik pontját. A sors és a kötelesség egyházipolitikai feladatunkká teszi a legjobb ifjú erők felkeresését és azoknak tehetségük szerint való továbbképzését. Egyházi és immár szabaddá vált nemzeti életünk kötelez arra, hogy a szapora népből az egyház- és nemzetépítés szolgálatára kiemeljük azokat az öserőket, melyek nélkülünk elkallódnának s az elmúlt 22 esztendő alatt ezerszámra el is vesztek. Ezen a téren is megint lelkeszeinkhez és tanítóinkhoz fordulunk, hogy a még előttünk álló augusztus hóban, végezzenek a 4-ik és 6-ik elemi végzett gyerekek között seregszámát és igazítsák a kiválókat hajlamaik szerint ipari, kereskedelmi, vagy két gimnáziumunkon át felsőbb szellemi pályákra. Kolozsvári és keresztúri gimnáziumunk kapui különösen a népből jövőkre részére állnak támogatásaikkal nyitva, s megvannak útjaink és módjaink arra is, hogy iparos és kereskedői tanoncokat is elhelyezzünk. Sőt foglalkozunk azzal a gondolattal is, hogy megfelelő városi központjainkban mi is tanoncotthonokat rendezzünk be.

Ime, az életnek ebből a közelségéből elhatározásom az egyház vezetésében Istenben bízó lélekkel részt venni. Várom és elvárom, hogy jószándékomban jóra való és jórahivatott unitárius lelkekből a sorsközösség erdeje nő körülöttem és hiszem, hogy jóakarásom hangja unitárius törzsekről csattan vissza a mi szebb jövőnk felhőszaként.

Gelei József.

A Főméltóságú Kormányzó úr mondta a szabadkai Magyar Kenyér ünnepén:

— Az isteni Gondviselés ez évben is megengedte, hogy a dolgos kéz és a termékeny föld meghozza gyümölcsét! — az áldott kenyeret. Az újra magyarrá lett Délvidék napja érlelte s e föld hűséges népe verejtékes munkájának eredményeként most a nemzet asztalára teszi. Mondjunk érte hálát az egk Urának s mondjunk köszönetet a földművelő népnek nehéz, buzgó munkájáért.

— Örömmel szegem meg ezt a kenyeret, jelképét a magyar kenyérnek, amelyből kicsinynek-nagynak, szegénynek-tehetősnek mindig egyformán jusson bőségesen.

— Az Isten áldása legyen a földművelő nép munkáján!

Nemes tett, mely a magyar jövőt munkálja.

Vajna Gábor ny. örnagy, országgyűlési képviselő elhatározta, hogy három tőzsgyökeres székely fiúnak Budapesten való tanulását elősegíti azáltal, hogy a *Turul* által alapított Bólyai-kollégiumban (Budapest IV., Királyi Pál-u. 12) a lakás, fűtés, világítás és reggeli költségeit fedezi, havonta 20 P-t fizet, hogy ebből a menzán ebédjét fedezhesse, megfizeti lakóhelyétől Budapestig és év végén Budapestről vissza való utazásához szükséges 1 drb. III. osztályú gyorsvonati jegyet.

Elhatározta, hogy a fiatalembereknek gondját fogja viselni Budapesten s reméli, hogy esetleg más jószívű emberek támogatásával még más segítségben is tudja részesíteni.

A Bólyai-kollégium közvetlenül a központi egyetem mellett fekszik s kimondottan magyar paraszt gyermek otthona. A kollégiumban köteles ingyenes nyelvoktatás folyik. Kötelező egy modern és egy nemzetiségi nyelvnek a tanulása.

Az áldozatot hozó *Vajna Gábor* képviselő afia a három ifjú közül 1-et a kolozsvári unitárius kollégiumból Budapestre menendők közül kíván segíyezni. A tanulók kijelölését az illető intézet igazgatóságára bízta.

Ez az egyszerű hír sokkal többet mond, minthogy arról sokat kellene beszélni. A nemes áldozatkészség önmagában hordja értékét. Mégis azonban lehetetlen, hogy meg ne érezzük és kifejezésre ne juttassuk azt az igazi magyar hazaszeretetből sugárzó nagy felelősségérzetet, amely legjobbjaink szívét áthatja. Az ilyen tett a magyar jövőt munkálja s ezáltal az unitárius életet is előmozdítja, hivatása teljesítésére elősegíti.

*

A gimnáziumi tanulók segítéyezése. A fönti kifejezett gondolatokkal kapcsolatosan hívjuk fel a figyelmet a gimnáziumi tanulók srosára is. A világháborút megelőző boldog béke években mindkét gimnáziumnál oly sok és nagy alapítvány volt, hogy a szegénysorsú jó tanulók csaknem teljesen az alapítványokra támaszkodtak gimnáziumi tanulásuk alatt. Amellett abban az időben Kolozsvárt egy jómódú magyar társadalom volt s a szorgalmas, jóra való diákokat nagyban tudta segítéyezni. Tanítványok után sokan megkeresték a tanuláshoz szükséges anyagiakat.

A világháború, a háború vége, a nagy pénzügyi összeomlás, a román kisajátítási eljárás alapítványaink javarészét megsemmisítette vagy pedig jelentéktelenné törpítette; a 22 éves megszállás pedig a magyarságot teljesen kiuzsorázta, lekoldusította, jómódú ember nagyon kevés akad Erdélyben. A szegény tanulók nagyon szerencsétlen helyzetben vannak. Étkezésük fogyatékos, ruhájuk hamar elszakad, egy része a könyveket s más taneszközöket is csak nagy nehézségek árán tudja

beszerezni. Sokan vannak, akik átjöttek a bécsi döntés által húzott határon és minden szülői támaszt nélkülözniök kénytelenek. Haza nem mehetnek, csak könnyes szemmel néznek Dél-erdély felé, amely ősi jogon a miénk, de amelyet a sors csapása miatt nélkülözniük kell.

A magyar kormány és a magyar társadalom az elmúlt iskolai évben nagy segítségére volt a menekült tanulóknak s általában a segítségre szoruló szegény ifjaknak.

Az iskolai év közeledtével ezzel a felelősségteljes nagy kérdéssel szembe kell néznünk. A régiek is így tettek s azzal az egyháznak és a magyar nemzetnek embereket, hősokeket neveltek. A mai idők szintén ezt követelik a magyar társadalomtól, mert csak így tudunk egy egészséges, öntudatos magyar értelmiséget, vezető elemeket nevelni egyházunknak és társadalmunknak.

Aldottak azok, akik megértik és követik a szív nemes szózatát, akik áldozatot hoznak a mostani küzdő, szenvedő magyar ifjúságért.

Országzászlónk.

Csak félárbócon lengsz te büszke zászló
S mégis boldog a nép, mely téged lát.
E székely falu apraja-nagyja
Úgy tekint téged, mint egy megváltó, szent csodát.

Húszonkét évnek kínzó gyötrelm'i közt
Nem láthattunk ilyen szép hármasszint,
Csak képzeletben, régi kép után
Sejthettük, mikép' loboghatsz s mily hívólag intsz.

Sírba tettek és eltemettek mélyen,
Hogy ne legyen soha ébredésed,
Hogy a Kárpátok bércei között
Ne ismerjen meg soha: síró magyar néped.

De „föhangzott a szó“ s „zengett induló“!
Eljöttek érted hős magyar fiúk...
Kiástak a sírból s megmentettek
Sok kínos szenvedésidnek nagy jutalmául.

Újra szabad vagy és büszkén loboghatsz,
Hirdetheted: Itt szabad a magyar!
Kéklő bércek közt, szent völgyek ölén
Elmúlt a vész, elmúlt a dühöngő vad vihar.

A bántó, fájó színek napja leszállt
 És porba hullt a gaz ellen hada,
 A székely népre — ki sírva ette
 Kenyerét — fölvirradt a szabadság hajnala !

Vigyázz hát magyar! Még küldetésed van,
 Hogy szent zászlód a rúd ormán lengjen.
 Nem lehet addig boldog az álmod,
 Míg ősi határod nem a Kárpát kereken !

Ez a parancsszó tőled drága zászlónk,
 És mi e parancsod teljesítjük,
 Mert míg hazánkat szeretni tudjuk,
 Addig bátran fogjuk érte hullatni vérünk.

Mert hazáját szereti ám a magyar
 Színed alatt: harcol, ha kell érte.
 Most is ott küzd orosz-vizek táján:
 Évezredes határát, hogy vérrel megvédje.

Ott merre a Dnyeszter-folyó vize zúg
 Sok magyar szív biztatója te vagy.
 Drága zászlónk alattad küzdenek ők:
 Oh segítsd meg hát őket, harcukban el ne hagyd !

Lobogj, lobogj csak ott fenn az árbócon
 S vezesd a magyart szebb jövő felé,
 Hogy becsülni tudja mind örökké:
 A mi volt, van és lesz még ezután az Övé!

Orbók Gyula.

◆◆◆◆◆

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes számára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

Széchenyi emlékezete.

Gróf Széchenyi István, „a legnagyobb magyar“ 1791 szeptember 21-én született. Születésének tehát az ősz elején lesz 150-ik évfordulója. Széchenyi István gróf Istentől nyert nagy lelkét a magyar honszeretet szent oltárán áldozta fel. A magyar sorskérdés minden ágával behatóan foglalkozott. Magyarország a magyar nép szeretetét soha senki nem fejezte ki jobban, mint e hatalmas lángelme. Szíve telve volt csordultig szeretettel, de azért mégis az okos értelem vezette nemzete haladása érdekében kifejtett munkásságában. Tisztában volt nemzete múltjával, Európa akkori helyzetével és nemzete érdekében kifejezendő tevékenységét az a gondolat irányította, hogy a reformokat minden zökkenő nélkül hajtsa végre. Kerülte a forradalmi lépéseket, mert fokozatos, óvatos haladásnak volt a híve.

Ma már minden magyar tudja, mit köszönhetünk Széchenyi hatalmas munkásságának. Széchenyi neve ma az igazi alkotó munkának, a nemzeti öntudatos fejlődésnek a kifejezője lett.

Magyarországon tehát hatalmas, bensőséges, komoly tartalmú ünnepélyek lesznek, melyek külsőségekben is méltóknak ígérkeznek „a legnagyobb magyar“ emlékéhez. A belső, lelki meggazdagodás, természetes, vele fog járni a nagy ünnepélyekkel. Budapesten Széchenyi Emlékbizottság alakult (V., Sas-u. 20—22. III. em.), amely rendezi és irányítja a Széchenyi-ünnepélyeket. A terv már nagy vázlatban a fővárosra és nagyobb városokra nézve megvan; megvan a faluhelyekre vonatkozóan is. Mi most a falusi ünnepségekre gondolunk. A Széchenyi Emlékbizottság úgy tervezi, hogy diákcsoportok fognak faluhelyekre kirándulni és ott ünnepélyeket rendeznek, előadásokat tartanak a tél folyamán. Ezek az ünnepélyek bizonyára nagyon kedvesek és értékesek lesznek. A mi falvainkba azonban valószínű, hogy nem mindenüvé jutnak el diákcsoportok, diák-előadók. S ha eljutnak is, nem teszik fölöslegessé a *Dávid Ferenc Egyletek* helyi munkáját. A *Dávid Ferenc Egyletek* egyházközségi tagozatai 1930-ig minden községben ki voltak építve. Most kiváló alkalom van ezeknek az egyleti tagozatoknak az életrekeltésére és a következő télen a közművelődési előadások középpontjává gróf Széchenyi István életét, eszméit és sokoldalú munkásságát tenni. A román keserű elnyomás az utóbbi tíz esztendőben csaknem mindenütt megakadályozta a magyar közművelődési munkát. A fölszabadulás áldott idejében a Széchenyi nagy magyar lelkének tanulmányozása valóban áldott alkalom lesz arra, hogy a Dávid Ferenc Egyletben az annyira óhajtott, de a legyőzhetetlen akadályok miatt félbemaradt munka újból lendülettel, most már szabad magyar hazában nekiindulhasson. Ezt a gondolatot az egylet egyházközségi

tagozatainak szíves figyelmébe ajánljuk. Különben a budapesti Széchenyi Emlékbizottság szívesen ad fölvilágosítást és utasítást azoknak, akik hozzáfordulnak. (Budapest V., Sas-u. 20—22., III. em.)

Rege István királyról.

Ezredik esztendő nagy változást hozott:
István a pápától szent koronát kapott.
Meg is koronázták... Új idők, új irány!
István lett az első, apostoli király.

A munka megindult apja: Géza alatt.
István idejében lendülettel haladt.
Pogány áldozatok tüzei gyérültek,
Városon és falun templomok épültek.

Ázsia síkjáról bejött magyar vérem!
Újjá kell születned a kereszténységben!
Fennebb kell jutnod a műveltségnek fokán,
Csak így maradhatsz meg e földrész homlokán!

Ne kalandozz! Ne lépj más népek nyakára!
Ha kincs kell, vess búzáat a föld ugarába!
Külföldi várakban bármennyi kincs legyen!
Nem kell! — Magyaroknak elég mi itt terem.

El — ki kell irtanunk a szilaj vadságot.
Vallásban neveljük a magyar családot.
Keresztény vallásban. — Nehéz bár a kezdet, —
Századok múltával erős lesz a nemzet.

Így téríti népét a sző hatalmával,
Hol a szó nem használ éles kard vasával.
Rokon vagy nem rokon, — mindegy, hogyha pogány.
Keményen bűnhődik Gyula, Ajtony, Koppány.

A kereszt győzelmes, végre diadalmas.
A korona ékes. Magyar kard hatalmas.
Mindent szép rendbe vitt neje: Gizellával,
A keresztény papok művelt nagy hadával.

Csak a sírja szélén borong mély bánaton:
Imre herceg elhalt a nagy vadászaton.
A kedves királyfi nagy lelki szépsége
Sírba szállt, porba hullt a nép reménysége.

Azóta tovaszállt hazánk ezer éve;
Ma is fényben ragyog István d. csősége.
Nemzetünk még ma is az ő útján halad.
Vezet minket a „Szentistváni gondolat.“

Báró József.

Országzászló-avatás Csókfalván.

A csókfalvi unitárius egyházközségnek s vele kapcsolatban az egész politikai községnek lélekemelő ünnepélyben volt része 1941 július hó 20-án. A község elszármazott — jelenleg Budapesten, környékén és az anyaország más területein lakó — szülőttei gyönyörű országzászlókat ajándékoztak szülőfalujuknak a felszabadulás örömeire. Az országzászlók felavatása az unitárius templomban történt a fennti napon az ajándékozók nagy részének, az Országzászló Nagy Bizottság budapesti kiküldöttének, valamint a vármegye, járás közigazgatási és katonai képviselőinek jelenlétében. A felavatás ünnepének egyházi része az unitárius templomban, világi része a merész, karcsú tornyú templom előtti „Hősök“ terén zajlott le gazdag programmal és a környékbeli falvak lakói által ezrekre szaporodott lakosság hatalmas lelkesedésével.

Orbók Gyula helybeli unitárius lelkész, Györke János székelyszentistváni református esperes, dr. Primor Veégh László járási főszolgabíró, dr. Nagy János, az Országzászló Nagy Bizottság budapesti kiküldötte, Bálint Árpád körjegyző, valamint Kovács András, Varga Dénes az ajándékozók képviselői, Szoboszlai Dániel ifj., Oláh Kálmán és Szarka Zoltán a lakosság és különböző helyi testületek megbízottjai szívhezszóló, tartalmas felavató és hazafias beszédeket tartottak. Alkalmi verseket — melyek közül kettőt Orbók Gyula unitárius lelkész írt — hatásosan szavaltak: Nemes Editke, Dósa Sándor, Bálint Buba, Bálint Árpád, Udvary Sárrika és Raffay Dániel. A fuvósenekar jól betanult nemzeti dalokat játszott, majd a helyi és a környékbeli falvak levante-csapatai tisztelgő felvonulással fejezték be a felejthetetlen ünnepélyt. A katonai hatóságokat az erdőszentgyörgyi katonai járásparancsnok képviselte.

Felejthetetlen lesz ez a magasztos ünnepély úgy Csókfalva községének, mint a csókfalvi unitárius egyházközségnek is, mert ez az ünnep egyszersmind az áldozatkészség ünnepe is volt, mely mindkét tekintetben hatalmasan nyilatkozott meg.

A községből elszármazottak 303 pengővel, Csókfalva község lakossága 105 pengővel, Szoboszlai Dániel ifj., Raffay A. Dániel, Udvary Lajos, Faluvégi P. András mintegy 100 pengő értékű munkával, özv. Farha Péterné nagytiszteletű asszony

áll. tanítónő egy 16 pengő értékű zászlórúddal és az ünneplő közönség 23 pengő perselypénzzel járultak hozzá az országzászló és annak felállításával járó összes költségekhez. Ugyanakkor az egyházközség egy új szószéktakarót, egy új Űrasztalterítőt: özv. Szoboszlai Danienné id. csóktalvi lakostól 23 pengő — egy új Urvacsorai Uruasztalterítőt: özv. Benedekfi Elekné kispesti lakostól 60 pengő — és egy csipke közepasztaldísz: Lőrinczi Kálmánné csóktalvi lakostól 12 pengő értékben kapott ajándékul szintén a Székelyföld felszabadulásának emékére. A nemes áldozatok tehát mintegy 849 pengő értéket képviselnek.

Gyönyörű megnyilatkozások! Erdemesek a feljegyzésre, mert amíg hasonló hazafias és vallásos lelkű magyarok élnek e drága földön, addig itt élni fog a nemzet is fiaiban és leányai-ban s virulni, erősödni fog az örök magyar élet hite, reménye a székely hegyek között!

Dr Fikker János: Az Unitárius Egyház teológiai akadémiajának Értesítője az 1940—41. iskolai évről. A 30 nyomtatott oldalra terjedő Értesítő Simén Dániel „Időszerű egyházi kérdések és feladatok” című tartalmas felolvasásával kezdődik, azután pedig előnkbe tárja az iskolai év történetét. Sajnálattal látjuk, hogy a teológiai tanulmányokat több ifjú félbeszakította és világi pályán keresett elhelyezkedést. Reméljük, hogy ez a nagy lélekfordulás csak átmeneti lesz és a tehetséges ifjak nem fognak idegenkedni a papi pályától, amelyre oly nagy szükség van s amelyen oly értékes munkásságot lehet kifejteni egyházunk és nemzetünk érdekében.

Kelemen Imre: „Örheluemen”. Szerző e cím alatt 32 alkalmi beszédet adott ki egy kötetben. Beszédeinek tárgya felölel csaknem minden fontosabb alkalmat, amely az évet kitölti. Gondolata ilyenformán vezérfonalnak is számít. S bizonyos úttörő jelleggel is bír, hiszen az utóbbi évek új alkalmait, mint új gondolat-termő és kötelességet rovó lehetőségeket szintén kötetébe sorozza.

Beszédei a kisebbségi sorsban születtek s magukon hordják a

magyar léleknek sokat sejtető vallomását a magyar sorsról s azt a csodálatos „madárnyelvet“, mely a sorok mögé rejti a mély értelmet, hogy a csendőrszurony vagy a cenzura gyilkos hatalmától megvédje. Kelemen Imre beszéde, mint mindannyiunké abból az időből, jelképes beszédek s ő mester abban, hogy ezek a jelképek minden homályosság nélkül, egyszerűen a szívhez és lélekhez szóljanak, úgy, hogy mindenki megértse s egyben gondolkozzék és töprengjen felette. Jól esik most egy bizonyos távolságból visszagondolni a szószéki munka hősies küzdelmeire s arra a megalkuvás nélküli bátort, de nem lármas hangra, mely a Kelemen Imre beszédeiből csendül ki.

A magyar küldetés eszméjével a tisztult, mondhatjuk mai unitárius hitfelfogás eszméje, meggyőződése párosul. Látszik, hogy Kelemen Imre tartalmilag gondosan kidolgozta beszédeit. (Az alaki kidolgozás hiánya valószínűleg az előadásban nyert szárnyat és lendületet). S az az őszinte érzésünk, hogy a beszédeknek meg volt a maguk öntudatosító hatásuk. Olvasásuk is sok gondolatot támaszt és lelki épülésre szolgál. Jó lelkiismerettel ajánljuk minden gondolkozó unitárius embernek.

Ez a kötet tanúbizonysága annak, hogy Kelemen Imre, mint lelkész egész munkát végzett s egyben egy olyan munkatervet fejezett be, amely őt a vezető unitárius lelkészek sorába emele. Terve a gyönyörű templomépítéssel kezdődött s ahogy megépült a templom alig két év alatt három munkát jelentetett meg; *megépítvén így a lélek templomát is*. Az első templom csupa művészet, a második, mely ezt kitölti értelmes, világos, meleg lélek. A kettőből példaadóan rajzolódik ki az unitárius lelkész az „örhelyén“, amint ott áll a „keresztény élet kapujában“, vagy a „lélek asztalánál“. (S. D.)

Nemes Nagy Márta: Kékhegyek honában című hangulatos mesejátéka külön kiadásban is megjelent. Ára 20 fillér. Kapható az U. K. szerkesztőségénél. Az őszre a központban fekvő lelkészi hivataloknak több példányt elküldünk, hogy könnyebben hozzá lehessen jutni.

Az anyanyelv tökéletesítése . . . kötelességeink egy legfőbbike; s midőn igazi nemességünk, értelemi súlyunk, s az által lelkünk esztendőről-esztendőre, napról-napra bővül s táguul, nyelvünknek is egyenlő idomzatban táguulni és haladni kell; s így ki magyar nyelvünk kifejlését, gyarapodását, gazdagulását hátráltatni akarja, egyenesen a hon legbecesebb javát gátolja, s ekkép mint sértője s ellensége nemzetünknek nem dicséretre, hanem büntetésre, á t o k r a méltó. Széchenyi István.

Józan Miklós unitárius püspök Budapesten, a Koháry-utcai templomban aug. 3-án istentiszteletet tartott; az istentiszteletet a rádió közvetítette. Ilyenformán nemcsak a budapesti hallgatóság, hanem a rádió nagyobb közönsége részesévé lett annak a mélyeséges élménynek, melyet a püspök úr gyönyörű templomi szolgálata nyújtott.

Egyházunk vezetőinek tisztelgő látogatása a kormány tagjainál. *Józan Miklós* püspök és dr. *Gelei József* egyházi főgondnok több napig Budapesten tartózkodtak, ahol látogatást tettek *Bárdossy László* miniszterelnöknél és a kormány többi tagjainál. Legutóbb a vallás-és közoktatásügyi minisztériumba látogattak el, ahol a szabadságon lévő *Hóman Bálint* miniszter távollétében *Stolpa József* dr. államtitkárral tárgyaltak. Budapestre utazott még *Csifó Nagy László* egyházi titkár és *Urmössy József* püspöki titkár, akik elkísérték a püspököt és *Gelei József* főgondnokot hivatalos látogatásaikban. Tárgyalásokat folytattak többek között az egyház állami támogatásának, illetőleg a lelkészek kongruájának érdekében és önálló hitoktatói állások létesítése ügyében.

A sárbogárdi birtok átvétele az unitárius egyház javára. A múlt hónap utolsó hetén az egyház háromtagu bizottsága, melyben dr. *Abrudbányai Ede* felügyelő gondnok, dr. *Szathmáry János* jogtanácsos és *Lőrinczi Zoltán* számvevő képviselték az egyházat, átvette a 200 holdas sárbogárdi uradalmat, melyet az állam az unitárius püspöki vikáriátusnak adományozott és amely az erdélyrészi egyház visszatérésével az egyetemes magyar unitárius egyház birtoka lett. Az egyházi méltóságok *Józan Miklós* püspök kivételével augusztus elején visszatértek Kolozsvárra. A püspök 8-án érkezett városunkba és első ünnepi beszédét augusztus 20-án, Szent István napján mondja.

Dr. Gelei József főgondnok úr „Merre haladjunk“ című műve még mindig található az Unitárius Kollégium igazgatóságánál. A nagyszerű mű ára csak 1 P. Annak is fele a gimn. szegénysorsú tanulóinak segítészére fordul. Aki megvásárolja e könyvet, nemcsak egy kitűnő szellemi táplálékot szerez magának, hanem még jót is cselekszik. Az Unitárius Közlöny szerkesztőségében is megrendelhető. Vidékre 8 fillér portóköltés is szükséges az 1 P. ár mellé.

Válasz a Kormányzó úr üdvözlésére. Józán Miklós unitárius püspök úr és Gelei József főgondnok úr, a Kormányzó úr Öfőméltóságát üdvözlötték 40 éves házassági évfordulója alkalmából. Erre Magyarország Kormányzójának Kabinetirodájától a következő válasz érkezett:

„Magyarország Kormányzójának Kabinetirodája. 4620—1041.

A Kormányzó Úr Öfőméltósága a 40. házassági évfordulója alkalmából a magyarországi unitárius egyház nevében Méltóságod és az egyház főgondnoka által táviratilag kifejezésre jutott jóleső szerencsekívánatokért szíves köszönetét nyilvánítani méltóztatik.

Fogadja Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1941. évi július hó 27. napján.

államtitkár, a kabinetiroda főnökhelyettese.

E. K. Tanács elismerése dr Gál Kelemennek. E. K. Tanács örömmel vette tudomásul a júniusi ülésén, hogy a Kormányzó úr Öfőméltósága dr Gál Kelemen, a kolozsvári unitárius kollégium 25 éven át volt igazgatójának s jelenleg felügyelő gondnokának „a közoktatás, a tudomány és a közélet szolgálatában szerzett érdemei elismeréséül a tanügyi főtanácsos, gimnáziumi igazgatói címet“ adományozta. Egyúttal egyhangú határozattal kimondta, hogy a díszteremben egyházunk nagyjait ábrázoló dombormű képek közé a dr Gál Kelemen képét is elkészítteti. E határozat valóban oly embernek az arc-képét állítja egyházunk halhatatlanjai közé, aki arra mindenképpen méltó.

Dr Tóth György kúriai bíró nyugalomba vonult. Az Unitárius Értesítő júliusi számából értesülünk, hogy dr Tóth György kúriai bíró nyugalomba vonult. Dr Szent-Iványi József ügyvéd rövid, de tömör, tartalmas cikkben méltatja azt a hatalmas munkásságot és azt a gyönyörű pályát, melyet nyugalomba vonult kúriai bíró afia megfutott s azt a jelentős irodalmi és társadalmi tevékenységet, melyet kifejtett. Örvendünk, hogy a nyugalombavonulás jó egészségben, teljes fizikai és szellemi erőben érte. Adja az Isten, hogy még sok jelentős munkával gazdagítsa az unitárius és magyar szellemi és társadalmi életet.

Szentkirályi Kálmán afiát, Udvarhely vármegye főjegyzőjét a Kormányzó úr Udvarhely vármegye alispánjává nevezte ki. Szentkirályi Kálmán a világháború előtt már Udvarhely vármegye szolgálatában állott, először mint a keresztúri járás szolgabírája, később mint árvaszéki ülnök. A román megszállás néhány évét még Udvarhelyen töltötte s azután kiment az anyaországba. A bécsi döntés után a vármegye főjegyzője lett. Most nagy öröm tölti el lelkünket, hogy Udvarhely vármegye alispáni székét ilyen kiváló közigazgatási ember tölti be. Sok szerencsét és sikert kívánunk Udvarhely vármegye alispánjának.

Az énekeskönyv kiadása. E. K. Tanács elhatározta, hogy az énekeskönyvet újból kiadja, de csak oly számban, ami két esztendő alatt elfogy. Ezalatt az idő alatt a szükséges javításokat, átalakításokat megteszi s úgy fogja kiadni.

Tudnivalók az iskolai év kezdetével kapcsolatban. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr azoknak a tanároknak részére, akik nem magyar egyetemet végeztek, szept. 1—13-ig tanfolyamot rendez Budapesten. Ezért az év kezdetére vonatkozó rendelkezések úgy módosulnak, hogy javító, felvételi és magánvizsgák, valamint a beírások aug. 25—31-ig megtörténnek; az iskolai év szeptember 15-én nyílik meg. Az iskola székhelyétől távollevők beiratkozhatnak a megnyitás előtt való napon is, de előzőleg írásban jelentkezzenek.

Nemesség elismerése. A m. kir. belügyminiszter úr folyó évi június hó 11-én kelt 309.770—II-a-1940. számú határozatával kimondta:

Fazakas Lajos őrnagy és fia György ősi székely nemessége és a „kadácsi“ előnév használatához való joga igazolt.

Jogosultak a „kadácsi“ előnév használatára.

Fölvívás. Tisztelettel kérem mindazon kedves kartársaimat, akik megküldött könyvemet elfogadták és még nem számoltak el annak árával, hogy amennyiben tehetik, elszámolni szíveskedjenek, mivel magam is a nyomdánál lévő kötelezettségemnek eleget kell, hogy tegyek. A könyv ára egy drb. 6 pengő, 2 drb. 10 pengő. Kelemen Imre lelkész.

Előlépések a Máv.-nál. Örömmel olvassuk a *Hivatalos Lapból*, hogy a Máv. szolgálatában álló unitárius testvéreink közül többen munkásságuk és szakképzettségüknek megfelelően kinevezést nyertek. *Tamás Béla* és *Bartha Miklós* műszaki tanácsosokká, *Szentmártoni József* főmérnöké, *Simonffy Tamás* felügyelővé, *Kovács Moses* főintézővé, *Szabó Ödön*, *Balogh Miklós* intézővé léptek elő. Sok szerencsét kívánunk.

Délerdélyben a román kormányzat alatt maradt unitáriusok vizsgálóbizottsága gyakorlati éveket elvégzett lelkészjelöltektől a képesítő vizsgát bevette. Lelkészek tehát még vannak, de unitárius tanítóban nagy a hiány. — A magyarokkal szemben a légkör nagyon rossz. Több lelkész ellen eljárás van folyamatban. Amíg Magyarországon a románok teljes polgári jogokat és szabadságot élveznek, Délerdélyben a román türelmetlenség még csak azt sem engedi meg, hogy az utcán a magyarok magyarul beszéljenek... Imádkozzunk határon túl levő szenvedő testvéreinkért...

Felvívás a Naptár ügyében. A jövő évi Naptár számára minden közlemény beadásának legkésőbbi határideje *szeptember hó 6.* Szerkesztő kéri leköszársait, hogy a névtárban előforduló változásokat külön lapon írva s a szerkesztőnek címezve jelentsék be. A jelen évi naptár árák beküldését kérjük, ahol azt még nem tették meg. A naptármegrendelések határideje szintén szept. 6. Akik semmit sem

jelcintenek, úgy tekintjük, hogy a múlt évi mennyiségre van szükségük.

Értesítés. Tisztelettel értesítem lelkész és más egyházi afiait, hogy amikor az egyházi pénztárba bármi címen pénz küldenek: 40 Pengőig 10 fillérrel és 40 Pengőn felül 14 fillérrel szíveskedjenek többet küldeni, postai kézbesítési díj címen, mert a postának ennyit kell fizetni és ezt az összeget a küldött pénzből le kell vonni s annnyival kevesebbet számolhat el a pénztár.
Hadházy Sándor, pénztárnok.

A felekezeti oktatás. Örömmel értesülünk arról, hogy *Hóman Bálint* kultuszminiszter úr a Felsőház július 19-én tartott ülésén ismételtén kijelentette, hogy a „hitfelekezeti oktatás elve alapján áll s elismeri a hitfelekezeti tanítás jogosultságát és jelentőségét. Az iskolafenntartó keresztény egyházak jogait nem kívánja korlátozni“. Bár a Kultuszminiszter Úr gondolkozásával ez irányban eddig is tisztában voltunk, ezt a nyilatkozatot ma különösen jelentősnek tartjuk s reméljük, hogy unitárius testvéreink mindenütt átérzik ezen nyilatkozat fontosságát és minden erejükkel és törekvésükkel azon lesznek, hogy a múlt szellemében, áldozatok árán is, felekezeti iskoláinkat tovább fejlesszük Egyházunk és drága magyar nemzetünk haladására.

Felhívás. A kolozsvári unitárus vasárnapi iskola Vezetősége augusztus hó 23 és 30. között Kolozsváron vasárnapi iskolai Vezetőtanfolyamot rendez az idén első alkalommal. Fölvívjuk különösen az ifjúság figyelmét, akik részt óhajtanak venni az elkövetkezendő iskolai esztendőben a magyar gyermek iskolán kívüli vezetésében, szíveskedjenek minél nagyobb számban megjelenni ezen az igen érdekesnek ígérkező tanfolyamon. Lakásról gondoskodva lesz. Jelentkezéseket elfogad és bővebb felvilágosítást nyújt: Unitárius Lelkészi Hivatal Kolozsvár, Kossuth L.-utca 18. sz. A *Vezetőség*.

Kérés kolozsvári előfizetőinkhez. Kolozsvárt az új házszám-táblák kiosztásával a régi házszámok sok helyt megváltoztak. Felkéri az Unitárius Közlöny kiadóhivatala azokat az olvasókat, akiknek utca vagy házszámuk megváltozott, hogy az új utca és házszámokat szíveskedjenek bejelenteni a kiadóhivatal változott száma alá (Kossuth L.-utca 9. szám.)

HALÁLOZÁS. *Urmösi Kálmánné*, sz. *Merza Rozália* életének 58-ik, boldog házasságának 39-ik évében f. hó 6-án, hosszas és nehéz betegség után visszaadta lelkét Teremtőjének. Családjáért élt, családjáért áldozta fel életét. Halálát bánatos férje, négy leánya, kis unokája, három testvére, a rokonok és barátok nagy serege gyászolja. A menyeyi Atya vigasztalja meg a bánatos szíveket!

Özv. dr Gspann Károlyné szül. Horváth Anna életének 70-ik évében, 1941. július hó 15-én hosszas szenvedés után meghalt. Dr Gspann Károly, a tehetséges fiatal orvos afia édesanyját gyászolja az elhunytban. Az elhunytnek csendes pihenést, a gyászolóknak vigasztalást kívánunk.

